

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 2 (1894)

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1892-1894), Περίοδος Α'

Γενικά Συνελεύσεις. Έκθεσις των εργασιών του Διοικητικού Συμβουλίου από 1 Ιανουαρίου 1892 - 31 Δεκεμβρίου 1892

(ΧΑΕ) ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

doi: [10.12681/dchae.1525](https://doi.org/10.12681/dchae.1525)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΧΑΕ). (1894). Γενικά Συνελεύσεις. Έκθεσις των εργασιών του Διοικητικού Συμβουλίου από 1 Ιανουαρίου 1892 - 31 Δεκεμβρίου 1892. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 2, 101-106. <https://doi.org/10.12681/dchae.1525>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Γενικάί Συνελεύσεις. Έκθεσις των εργασιών του
Διοικητικού Συμβουλίου από 1 Ιανουαρίου 1892 - 31
Δεκεμβρίου 1892

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1892-1894), Περίοδος Α' • Σελ. 101-106

ΑΘΗΝΑ 1894

ΓΕΝΙΚΑΙ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ

[24 'Ιανουαρίου 1893—Προεδρεία κ. 'Αριστείδου Παππούδωφ.—Κατά τὴν Γενικὴν ταύτην Συνέλευσιν ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως κ. Κ. Δ. Καπράλου ἡ κάτωθι ἐκθεσις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. 'Επίσης ὅτε ταμίας κ. Γεώργιος Ι. Δουρούτης καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Μουσείου κ. Γ. Λαμπάκης ὑπέβαλον τὰς σχετικὰς ἐκθέσεις.—Εἶτα ὁ Σ. πρῶην Πατρῶν κ. Νικηφόρος Καλογεράς προτείνει, ἵνα ἡ 'Εταιρεία ἀναλάβῃ δι' ἰδίας δαπάνης τὴν λιθογράψασιν ὠραιοτάτων ἀγιογραφιῶν σωζομένων ἐν τοῖς βαρυτίμοις χειρογράφοις τῆς 'Εθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἃς νὰ πωλῇ μὲ μικρὰν τινα ὠφέλειαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ὑλικῶν αὐτῆς πόρων. 'Η πρότασις γίνεται δεκτὴ παμψηφεί καὶ ἐκλέγεται τριμελὴς ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Σ. πρῶην Πατρῶν κ. Νικηφόρου, Δημ. Γρηγ. Καμπούρογλου καὶ Γ. Λαμπάκη, ἥτις θέλει μελετήσῃ τὸ ζήτημα καὶ ὑποβάλλει προϋπολογισμὸν τῆς ἀπαιτηθσομένης δαπάνης πρὸς λιθογράψασιν.—Κατὰ τὴν γενομένην σήμερον ἐκλογὴν τοῦ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τοῦτο κατηρτίσθη ὡς ἑξῆς: Πρόεδρος ὁ κ. Α. Παππούδωφ, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Γ. Τυπάλδος Κοζάκης, Γενικὸς Γραμματεὺς ὁ κ. Κ. Δ. Καπράλος, εἰδικὸς ὁ κ. Ν. Διαμάντης, Ταμίας ὁ κ. Γ. Ι. Δουρούτης, Διευθυντὴς τοῦ Μουσείου ὁ κ. Γ. Λαμπάκης καὶ Σύμβουλοι οἱ κ. κ. 'Αλέξανδρος Βαρούχας, Δ. Γρηγ. Καμπούρογλους, Ι. Θεοφιλάτος, 'Αντώνιος Βούρος καὶ 'Εμ. Λαμπάκης. 'Εν τέλει συμφώνως τῶ 33 ἄρθρῳ τοῦ Καταστατικοῦ ἐξελέγη τριμελὴς ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Ι. Πλατῆ. Δ. Παπαγεώργη καὶ Α. Βενιζέλου].

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1892—31 Δεκεμβρίου 1892.

Φίλοι ἑταῖροι,

Συμφώνως τῷ 31 ἄρθρῳ τοῦ Καταστατικοῦ ὑποβάλλομεν ὑμῖν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος πεπραγμένων.

Τὸ ἔργον ἡμῶν παρ' ἐλπίδα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καθίσταται δυσχερέστατον. Σπανίως ἑταιρεία παρεγνωρίσθη τόσον ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων, ὅσον ἡ ἡμετέρα. Οὐδεμία τις ὑποστήριξις ἠθικὴ τουλάχιστον ἐκράτυνε τοὺς ἀγῶνας ἡμῶν ὑπὲρ τοῦ γοήτρου καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἑταιρείας ἡμῶν. Ἡ Κυβέρνησις ἐφαρμόζουσα τὸ οἰκονομικὸν αὐτῆς πρόγραμμα ἐνοικίασεν οἰκημα μικρότερον διὰ τὴν Ἱεράν Σύνοδον καὶ ἡμεῖς εὐρέθημεν ἄνευ στέγης, διότι οἱ χρηματικοὶ πόροι τῆς ἑταιρείας δὲν ἐπέτρεπον τὴν δι' ἰδίων λογαριασμῶν ἐνοικίασιν καταλλήλου οἰκίας πρὸς ἐγκατάστασιν τοῦ Μουσείου. Πολλὰ ἀντηλλάγησαν ἔγγραφα μετὰ τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργῶν, πολλάκις αὐτοπροσώπως ἐπεσκέφθημεν αὐτοὺς μετ' ἐπιχειρημάτων ἀκαταγωνίστων προσπαθοῦντες νὰ πείσωμεν τοὺς ἰθίνοντας τὰ τῆς Πολιτείας, ὅτι ἔδει παντὶ σθένει νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν εἰς ἡμᾶς προσγενομένην ἀδικίαν καὶ νὰ μᾶς δώσωσιν ἄλλαχου τουλάχιστον στέγην, ἵνα ἐξασφαλίσωμεν τοὺς ἀνεκτιμήτους τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας θησαυρούς. Δυστυχῶς οἱ ὑπεράνθρωποι ἡμῶν ἀγῶνες ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους... ἀποτυχίας καὶ πρὸς στιγμὴν ἀφέθημεν εἰς τὸ Ἔλεος τοῦ Ὑψίστου. Παντὶ βουλομένῳ πρό-

κείνται άψευδείς μάρτυρες τών εκθύμων ήμών ενεργειών, τά τε ήμέτερα έγγραφα, αί σχετικαί άπαντήσεις τών κ. κ. Υπουργών τών Έκκλησιαστικών και τών Έσωτερικών και τά τής εποχής εκείνης Πρακτικά τών Συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου. Αν ούδέν κατωρθώθη ζητήσατε λόγον παρ' εκείνων, οτινες ήδύναντο και όμως τίποτε δέν έπραξαν υπέρ τής εταιρείας. Αφοϋ δέ επί ένα και πλέον μήνα ενεκλείσθησαν τά σεπτά κειμήλια εις ύπόγειόν τι του Πολυτεχνείου εύγενώς παραχωρηθέντος υπό τής Διευθύσεως, μετεφέρθησαν είτα έν τῷ Νέῳ Μητροπολιτικῷ μεγάρῳ, ένθα και σήμεραν έτι εύρίσκονται, διαφυγόντα δια χιλιοστήν φοράν τήν καταστροφήν. Οφείλομεν νά δμολογήσωμεν, ότι έν τῇ περιστάσει ταύτῃ, τρανώς πάλιν επέδειξε τόν έαυτοϋ ζήλον και τήν αγάπην ήν τρέφει πρὸς δ,τι άφορᾷ τήν Εταιρείαν ήμῶν ὁ Σ. Μητροπολίτης και επίτιμος ήμῶν Πρόεδρος. Άνευ τής πολυτίμου αϋτοϋ συνδρομής, τίς είδε, ποϋ θά εύρίσκοντο σήμεραν τά σεπτά Χριστινικά κειμήλια τά μετα τόσου κόπου και άπείρων θυσιών κτηθέντα.

Άφορμήν λαμβάνοντες εκ του λυπηροϋ τούτου γεγονότος, καθήκον ήμῶν νομίζομεν, να συστήσωμεν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει, ὅπως τάχιστα μεριμνήσῃ και αϋτή υπέρ εξευρέσεως καταλλήλου οικήματος, έν ᾧ δια παντός πλέον νά εξασφαλισθῶσιν οί πολύτιμοι ήμῶν θησαυροί.

Ούδένα λανθάνει, ότι ή επιτυχής έκδοσις του Αοϋ Δελτίου τής ήμετέρας εταιρείας, πολϋ άνύψωσεν ήμᾶς έν τε τῇ κοινωνίᾳ και τῇ πολιτείᾳ. Είνε αληθές, ότι ή δαπάνη υπερέβη κατά τι τά διαγεγραμμένα, αλλά δέον νά σημειωθῇ ένταϋθα, ότι τό έκδοθέν Δελτίον περιλαμβάνει πάσας τάς εργασίας τής εταιρείας άπό τής συστάσεως ὡς και δύο φωτοτυπικούς πίνακας κειμηλιών αξιολόγων περιφανῶς δεικνύ-

οντας ποίους και πόσους θησαυρούς τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς κατέχομεν. Τὸ Α'ον τοῦτο Δελτίον σημειοὶ ἀξιόλογον ἀπαρχὴν ἐν ταῖς μελλούσαις ἐργασίαις τῆς ἐταιρείας καὶ ἐγκαινίζει τὴν ἐκδοσιν ἐπετηρίδων δι' ὧν θὰ ἐξωτερικεύονται αἱ ἐνέργειαι ἡμῶν ὑπὲρ τῆς Χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας.

Ἡ ἀνακαίνισις καὶ μεταρρύθμισις τοῦ ἐν τῇ Μονῇ τῆς Ὀσίας Φιλοθέης ναοῦ τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου ἐφείλκυσαν ὡς εἰκὸς τὴν μέριμναν καὶ προσοχὴν ἡμῶν. Ὡς εἶνε γνωστὸν, ὁ ἀρχαῖος οὗτος ναῖσκος ἐκοσμεῖτο διὰ σπανίων ὠραίων βυζαντιανῶν τοιχογραφιῶν, αἵτινες δυστυχῶς μεθ' ὄλας τὰς ἐνεργείας ἡμῶν κατεστράφησαν καὶ οὕτω ἡ ἱστορία τῆς Χριστιανικῆς τέχνης ἀπόλλυσι πολυτίμους ἀγιογραφίας. Ἐν τῇ συνεδριάσει τοῦ Συμβουλίου τῆς 19ης Μαρτίου 1892 ὁ κ. Γ. Λαμπάκης λεπτομερῶς καὶ πιστότατα περιέγραψε τὰς περιφήμους ταύτας τοιχογραφίας καὶ κατέδειξεν ἐπιστημονικῶτα ποίαν σπουδαίαν ἀξίαν ἔχουν τὰ περιώνυμα ταῦτα τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας κειμήλια. Ἐκτὸς τούτου ἐζητήσαμεν νὰ διχσώσωμεν ἐκ τῆς καταστροφῆς καὶ τὸ ἀρχαῖον τῆς Μονῆς ἐστιατόριον κοσμούμενον ἐπίσης δι' ὠραιότατων εἰκόνων. Εὐτυχῶς ἐπετύχαμεν τὴν ὑπὸ τῆς Γενικῆς Ἐφορείας τῶν Ἀρχαιοτήτων ἀποτοίχισιν καὶ διάσωσιν τῶν εἰκόνων τούτων.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐγένετο ἔναρξις καὶ τῶν Ἐπιστημονικῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐταιρείᾳ ἀνακοινώσεων. Τὴν 23 Ἀπριλίου 1892 ὁ μὲν κ. Γ. Λαμπάκης ἀνέγνω ἐπιτυμβίους Χριστιανικὰς ἐπιγραφὰς εὐρεθείσας ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Λυκαθητοῦ καὶ ὠμίλησε περὶ Χριστιανικοῦ τάφου εὐρεθέντος ὑπὸ τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ Λυκαθητῷ ὑπ' αὐτοῦ ἀνευρεθέντος ἀντιμνησίου τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Βενεδίκτου, ὁ δὲ κ. Γ.Ι. Δουροῦτης ἀνεκοίνωσε πολλὰς καὶ ποικίλας μελέτας τῆς ἐν Ῥώμῃ Χριστιανικῆς

Ἐταιρείας. Ἐν τέλει δὲ ὁ κ. Δ. Γρηγ. Καμπούρογλος ἀνεκοίνωσε περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων ἀνσχκαφῶν ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς Μονῆς Δαφνίου.

Ἰδιαιτέρας μνείας πρέπει νὰ ἀξιωθῇ ἐνταῦθα ἡ ὠρχία ἐπιστολὴ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Γερασίμου ἐπιτίμου μέλους τῆς ἡμετέρας ἐταιρείας, ὅστις σὺν ἄλλοις γράφει καὶ τὰ ἐξῆς βαρυσήμαντα. «Καίτοι δὲ ἀποροῦμεν πῶς ποτε ἔσται Ἡμῖν ἐφικτὸν ἐν ταῖς περισυνεχούσαις πάντοθεν Ἡμᾶς περιπετεῖαις συντελέσαι ἔστω καὶ κατὰ σμικρὸν εἰς εὐόδωσιν τοῦ Εὐσεβοῦς ἔργου τῆς Ἐταιρείας καὶ δικαιοῶσαι τὴν παμφηφεὶ παρ' αὐτῆς ἀποδεδομένην Ἡμῖν τιμὴν, τῆς γε μέντοι προθυμίας μὴ ἐστερημένοι, συχνὴν μέλλομεν ἀναφέρειν τῷ Πρυτάνει τῶν ἀγαθῶν Θεῷ τὴν ὑπὲρ αὐτῆς δέησιν, αἰτούμενοι παρ' αὐτοῦ ἐνισχύειν μὲν τοὺς συγκροτοῦντας αὐτὴν εὐσεβεῖς ζηλωτὰς ἐν παντὶ ἀγαθῷ καὶ τῇ θείᾳ αὐτοῦ χάριτι χειραγωγεῖν αὐτοὺς ἀσφαλῶς ἐπὶ βεβχίαν καὶ παντελῆ ἐπιτυχίαν, καταξιῶσαι δὲ καὶ Ἡμᾶς μὴ τέλεον ὑστερήσαι τῆς ὀφειλομένης συμπράξεως, ἐν ἔργῳ οὕτως ἐν ἱερῷ καὶ θεαρέστῳ».

Ἡ ἡμετέρα ἐταιρεία ἔλαβε μέρος καὶ εἰς τὰς ἐν Ῥώμῃ τελεσθείσας ἐρτάς ἐπὶ τῇ ἐβδομηκονταετηρίδι τοῦ σοφοῦ Χριστιανολόγου I. Β. δὲ Ῥώσση, ἀπειστείλασα πρὸς αὐτὸν ἐπίσημον γράμμα καὶ τὸ χρυσοῦν μετάλλιον, γεραίρουσα οὕτω ἄνδρα διαπρεπῆ κατέχοντα θέσιν ἐν τῇ Χριστιανικῇ ἀρχαιολογίᾳ.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς πολλὰς προέβημεν διαγραφὰς μελῶν δυστροποῦντων εἰς ἀπότισιν τῆς ἐτησίας αὐτῶν μικρὰς συνδρομῆς Ὡς ἐκ τῆς ὑποβληθεισομένης ἐκθέσεως τοῦ κ. Ταμίου θέλετε ἶδει, αἱ πρόσοδοι τῆς ἐταιρείας δυστυχῶς ἔμειναν στάσιμοι ἔνεκα πολλῶν καὶ ποικίλων λόγων καὶ ἰδίως, διότι ὁ Ὀργανισμὸς σήμερον τῆς ἐταιρείας

είνε λίαν ασύμφορος, οὐδόλως συμβάλλων πρὸς αὐξησιν τῶν ὑλικῶν πόρων αὐτῆς. Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν, ὅτι ἐπάναγκες εἶνε εἰς τὰς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐπενεχθεισομένας τροποποιήσεις ἄρθρων τινῶν τοῦ καταστατικοῦ, νὰ διαρρυθμισθῇ τὸ περὶ εἰσπράξεως τῶν συνδρομῶν κεφάλαιον ὡς ἤθελε κρίνει ἡ Γενικὴ Συνέλευσις συμφερότερον. Καθ' ὅλον τὸ 1892 εἰσπράχθησαν 3,367,80 ⁰/₀ καὶ ἐδαπανήθησαν δρ. 2,691,55 ⁰/₀. Ἐκτενέστερον ἀναλύσει τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ Ταμείου ὁ κ. Δουρούτης.

Τὸ Μουσεῖον καίτοι σκληρὰς διέρχεται ἡμέρας δοκιμασίας, ἄνευ στέγης περιφερόμενον τῆδε κάκεισε, οὐχ ἤττον ὁσημέραι αἱ δωρεαὶ πολλαπλασιάζονται καὶ πολυτιμώτατα κειμήλια προσφέρονται ὑπὸ διαφόρων. Ὁ κ. Γ. Λαμπάκης Διευθυντὴς τοῦ Μουσείου, λεπτομερῶς ἐκτίθησι τὰ τῶν δωρεῶν κτλ.

Ἡ ἐταιρεία ἀριθμεῖ νῦν μέλη ἐπίτιμα 42, τακτικὰ 112, καὶ ἀντεπιστέλλοντα 80. Διεγράφησαν ὡς μὴ πληρώσαντα μέλη 15, καὶ ἀπεβίωσαν 5.

Ἐφέτος ἐκενώθη μία θέσις Συμβούλου παραιτηθέντος τοῦ κ. Σ. Χατζηγιαννοπούλου. Ἄντ' αὐτοῦ ἐκαλέσαμεν κατὰ τὸ 27ον ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ τὸν ἐπιλαχόντα Σύμβουλον κ. Ἰγνάτιον Μοσχάκην.

Ἡ ἔκθεσις τοῦ 1892 εἶνε σύντομος, ὅπως καὶ ὄλαι αἱ προηγούμεναι. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον δὲν ἔχει ἀνάγκην πολλῶν λέξεων, ἵνα παραστήσῃ ὑμῖν τὰ τῆς ἐταιρείας. Ἐφ' ὅσον ἀγωνιζόμεθα τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ἐφ' ὅσον ἀνὰ πᾶν βῆμα δεινὰς ὑφιστάμεθα ἀπογοητεύσεις ἐν τῷ μεγάλῳ ἡμῶν ἔργῳ, μὴν ἐλπίζετε, φίλοι ἐταῖροι, νὰ παρουσιάσωμεν ὑμῖν ἔκθεσιν ἀνταξίαν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς ἐταιρείας. Πάντοτε ὁ κύκλος τῶν ἐνεργειῶν ἡμῶν ἔσται μικρὸς, μικρότατος ἀνάλογος κατὰ φυσικὸν λόγον, τῆς σμικρᾶς, μηδὲ μινῆς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὑποστηρίξεως ἣν παρέχει ἡμῖν ἡ τε Κοινωνία καὶ ἡ Πολιτεία.